

MASARYKOVA UNIVERZITA

Odovědnost v právu ŽP

jaro 2010
Jakub Hanák

Ekologicko-právní odpovědnost

Deliktní

- ▣ trestněprávní (za trestné činy)
- ▣ správněprávní (za správní delikty a přestupky)

Za ztráty na ŽP

- ▣ za škodu (materiální)
- ▣ za ekologickou újmu
- ▣ za předcházení ekol. újmě

Trestněprávní odpovědnost: vývoj

- ❏ nezbytná: stoupá nebezpečnost protiprávního jednání vůči ŽP
- ❏ zvláštní ustanovení zavedeno v roce 1989
- ❏ další konkrétní skutkové podstaty pak od 2002
- ❏ samostatná hlava v novém trestním zákoníku

§ 293: Poškození a ohrožení ŽP

Kdo úmyslně znečistí nebo jiným způsobem **poškodí** půdu, vodu, ovzduší, les nebo jinou složku životního prostředí tím, že **poruší zákony o ochraně životního prostředí** nebo jeho složek nebo zákony o ochraně a využívání přírodních zdrojů nebo zákony o chemických látkách nebo chemických přípravcích, na zvláště chráněném území, v evropsky významné lokalitě, v ptačí oblasti nebo ve vodním zdroji, u něhož je stanoveno ochranné pásmo, nebo na větším území **mimo tyto lokality**, a **tím ohrozí společenstva** nebo populace volně žijících živočichů nebo planě rostoucích rostlin, ...

Skutkové podstaty

- ❏ **obecné:** ohrožení a poškození ŽP
- ❏ **zvláštní:** aplikují se na vybrané části ŽP
 - ❏ *pytláctví, nakládání s odpady, poškozování lesa těžbou*
- ❏ **ostatní:** nepřímá ochrana
 - ❏ *obecné ohrožení, poškozování cizí věci*

Závěry

- v praxi se příliš neuplatňuje
- zůstává důležitým represivním nástrojem
- několik nových skutkových podstat
- otázka odpovědnost právnických osob

Správněprávní odpovědnost

- ❖ používána nejčastěji (porušení právních předpisů práva ŽP)
- ❖ subjektivní:
 - ❖ za přestupky
 - ❖ jiné správní delikty FO (de facto opuštěna)
- ❖ objektivní: za správní delikty

Odpovědnost za přeštupek

- ☒ zaviněné, protiprávní chování, není TČ
- 1. skutkové podstaty ve zvláštních předpisech
- 2. základní v zákoně o přestupcích
- 3. zbytkové ustanovení

Za správní delikty

- dopadá také na podnikající osoby fyzické
- nekodifikováno: nejednotná právní úprava
- také ochranná opatření:
 - omezující
 - zabrání věci

Odpovědnost za škodu

- ⇒ nepřímá ochrana: prioritně se chrání majetek
- ⇒ majetková ztráta na věci (musí být předmětem vlastnictví)
- ⇒ nutnost kvantifikovat v penězích
- ⇒ princip volné dispozice
- ⇒ prokázat kauzalitu a často také zavinění

Použitelná ustanovení

- 415: počínat tak, aby nedocházelo ke škodám na ŽP
- 420: zaviněné protiprávní jednání
- 420a: provozní činnost (objektivní)
- odlišná úprava: vodní zákon, horní zákon aj.

Ekologická újma

- ☒ pojem zaveden 10 zákona č. 17/1992 Sb.
 - ☒ ... ztráta nebo oslabení přirozených funkcí ekosystémů, vznikající **poškozením jejich složek** nebo narušením vnitřních vazeb a procesů v **důsledku lidské činnosti**.
- ☒ za protiprávní jednání (objektivní)
- ☒ veřejnoprávní povaha - nárokuje stát
- ☒ v podstatě se neaplikuje

Srovnání s ekologickou újmou

Škoda na ŽP

- ❑ materiální škoda
- ❑ pouze na majetku
- ❑ oprávněným je vlastník
- ❑ „náhrada škody“

Ekologická újma

- ❑ imateriální ztráta
- ❑ na celém životním prostředí
- ❑ stát je povinen uplatnit
- ❑ „náprava“ původního stavu

Zákon o předcházení ekologické újmě

- ⇒ transpozice směrnice EP a Rady 2004/35/ES
- ⇒ úžeji vymezená ekologická újma
- ⇒ vztahuje se pouze na některé rizikové činnosti
- ⇒ odpovědnost provozovatele za výsledek (i po právu)
- ⇒ použije se před úpravou ve složkových zákonech

Chráněné složky

- 1. *chráněných druhích* volně žijících živočichů či planě rostoucích rostlin nebo přírodních stanovištích, která má *závažné nepříznivé účinky* na dosahování nebo udržování příznivého stavu ochrany takových druhů nebo stanovišť,
- 2. podzemních nebo povrchových *vodách*, která má *závažný nepříznivý účinek* na ekologický, chemický nebo množství stav vody nebo na její ekologický potenciál,
- 3. *půdě* znečištěním, jež představuje *závažné riziko nepříznivého vlivu* na lidské zdraví v důsledku přímého nebo nepřímého zavedení látek,

Realizace

- opatření k odstranění újmy ukládáno rozhodnutím
- nebo pokyny před zahájením řízení
- probíhá správní řízení (dotčené orgány)
- kritéria pro způsob a formu nápravy určeny zákonem
- náklady hradí původce (povinné pojištění)

Mezinárodní rozměr

- škody na ŽP mají často přeshraniční povahu
- tzv. Luganská úmluva (1993)
- úmluvy v oblasti odpovědnosti za jaderné škody a ropné znečištění

Shrnutí

- také ekonomické zajištění (pojištění, rezervní fondy)
- různé metody
- různá míra účinnosti
- souběžné působení (vzájemné vztahy)
- prevence – náprava - sankce

MASARYKOVA UNIVERZITA

Ochrana ovzduší

Úvod do problematiky

- vnější ovzduší ve volném prostoru (2 písm. a)
- znečišťování aktuálním problémem
- princip prevence: omezit znečištění (3 odst. 1 zákona)
- další oblasti:
 - ochrana ozónové vrstvy
 - ochrana klimatického systému

Prameny právní úpravy

- ❏ zákon č. 86/2002 Sb., o ochraně ovzduší
- ❏ zákon č. 695/2004 Sb., o „obchodování s povolenkami“
- ❏ velké množství prováděcích předpisů
- ❏ nařízení EP a Rady 2037/2000/ES o látkách, které poškozují ozónovou vrstvu
- ❏ nařízení EP a Rady 842/2006/ES o některých fluorovaných skleníkových plynech

Dvě roviny ochrany – základní pojmy (2)

- **znečišťování:** vnášení látek do ovzduší lidskou činností
 - *znečišťující látka*
 - *emisní limity, přípustná tmavost kouře a obtěžování zápachem*
 - *zdroje znečišťování*

- **znečištění:** koncentrace znečišťujících látek v ovzduší
 - *emisní limity (mez tolerance a četnost překročení)*
 - *zvláštní ochrana ovzduší*

Kategorizace zdrojů znečišťování (4)

☒ **mobilní** (speciální úprava)

☒ **stacionární**

☒ podle vlivu: zvláště velké, velké, střední a malé

☒ podle technologie: spalovací, spalovny odpadu, ostatní

Povinnosti provozovatelů

- ▣ obecné (3): prevence, určená paliva, BAT

- ▣ dle druhu zdroje (11 a 12):
 - ▣ *v souladu s povolením a technickými podmínkami*
 - ▣ *dodržovat úroveň znečištění*
 - ▣ *zjišťovat množství vypouštěných látek*
 - ▣ *umožnit kontrolu*

Administrativní nástroje (17)

- stanovisko k ÚPD
- závazné stanovisko k umístování staveb zdrojů
- povolení ke stavbě a uvedení zdroje do provozu
- povolení k dalším činnostem
- sankce (40): včetně nápravných a omezujících opatření

Ekonomické nástroje: poplatky

- podle množství a povahy vypouštěných látek
- o jejich výši rozhodují příslušné úřady
- pro látky se stanoveným emisním limitem
 - *možný odklad nebo prominutí poplatku*
- malé zdroje: paušální částka nebo vyjmuty

Zvláštní ochrana ovzduší

▣ oblasti se zhoršenou kvalitou ovzduší:

- ▣ překročen imisní limit

- ▣ programy ke zlepšení kvality ovzduší pro znečišťující látky

▣ smogová situace:

- ▣ překročen zvláštní imisní limit – krátkodobá situace

- ▣ regulační opatření

Koncepční nástroje a organizace státní správy

- Programy snižování emisí
- Programy ke zlepšení kvality ovzduší pro znečišťující látky
- působnost orgánů podle typu zdroje
- kontrolní a odborná činnost České inspekce ŽP

Znečišťování ovzduší na lokální úrovni

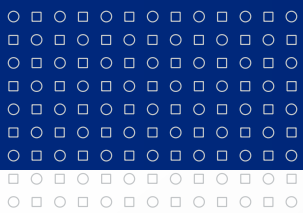
- spalování v otevřených ohništích
- zákaz spalování některých druhů paliv
- kontrola malých zdrojů znečišťování fyzických osob
- navrhovaná řešení a možnosti obrany

Ochrana ozónové vrstvy

- chrání planetu před ultrafialovým zářením
- aplikují se nařízení spolu se zákonem (hlava III)
 - *procedury a sankce v ČR*
- zákaz výroby regulovaných látek (dvě skupiny)
- evidence a pravidla pro nakládání s těmito látkami
- poplatky

Ochrana klimatického systému

- Národní program ke zmírnění změny klimatu
- **obchodování s povolenkami (EU ETS)**
- množství dle Národního alokačního plánu (80/2008 Sb.)
- **jednotky přiděleného množství (AAU): 12a**

Děkuji za pozornost a přeji krásný den.

